

Andmekaitse Inspeksioon

3. märts 2025

Käesolev selgitustaotlus on edastatud digitaalselt allkirjastatuna e-posti aadressile info@aki.ee.

SELGITUSTAOTLUS

Austatud Andmekaitse Inspeksioon

Advokaadibüroo WIDEN pöördub Andmekaitse Inspeksiooni poole selgitustaotlusega meie kliendi AB "Lietuvos draudimas" Eesti filiaal („**Kindlustusandja**“) nimel ja palvel.

Palume, et annaksite vastavalt märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse §-le 3 vastused meie küsimustele.

Alljärgnevalt (i) esiteks kirjeldame teema püstitust; (ii) teiseks esitame selgitustaotluse esemeks olevad küsimused; ja (iii) kolmandaks esitame enda õigusanalüüsi antud küsimuste osas.

Hea meelega võime korraldada ka kohtumise (kas video teel või füüsiliselt), et teemat ka suuliselt arutada.

I TEEMA PÜSTITUS

1. 1. novembril 2024 jõustus tervishoiuteenuse osutaja kohustusliku vastutuskindlustuse seadus („**TOKVS**“), mille järgi on Kindlustusandja sõlminud tervishoiuteenuse osutajatega („**TTO**“) kui kindlustatud isikutega vastutuskindlustuslepingud. TOKVS-i alusel, kui leiab aset kindlustusjuhtum¹, võib pöörduda patsient või muu õigustatud isik („**Õigustatud isik**“) Kindlustusandja poole, et saada TOKVS-i ja vastutuskindlustuslepingu alusel kahjuhüvitist. Protsess näeb välja järgnev:

- (a) Esimene samm. Õigustatud isik esitab Kindlustusandjale kahjuteate Kindlustusandja vormi alusel („**Kahjuteade**“) TOKVS § 21 lg 1 järgi. Kahjuteatesse sisestab Õigustatud isik enda isikuandmed (nimi, isikukood, e-post, telefon) ning lisaks (kui Õigustatud isik ja patsient on erinevad isikud) ka patsiendi nime, isikukoodi ja seotuse patsiendiga. Samuti tuleb sisestada kaebuse põhjendus; tervishoiuteenust osutanud TTO nimi; millal tervishoiuteenust osutati; tervishoiuteenuse kirjeldus, osutamise koht ja teenust osutanud meditsiinitöötaja(te) nimed; hinnang tervisekahju raskusastmele; kas osutatud tervishoiuteenus vastab Õigustatud isiku hinnangul arstiteaduse üldisele tasemele ja osutati oodatava hoolega koos põhjendusega; tekkinud kahju kirjeldus (nt täiendavad ravikulud, meditsiinilised abivahendid; ja muud kommentaarid vabas vormis. Seega sisaldab Kahjuteade terviseandmeid. Koos Kahjuteatega võib Õigustatud isik esitada ka lisadokumente – nt dokumente digiloost või teise arsti arvamuse osutatud tervishoiuteenuse kohta.
- (b) Teine samm. Kindlustusandja küsib TTO-lt selgitusi, esitades TTO-le päringu („**Päring**“). Päringus on toodud Kindlustusandja kirjeldus juhtumi asjaoludest, mis on koostatud Kahjuteate alusel. Päring võib sisaldada ka põhjendusi, miks Õigustatud isiku hinnangul ei vastanud tervishoiuteenus arstiteaduse üldisele tasemele. Päring sisaldab patsiendi terviseandmeid. Päringu esitamise eesmärgiks on saada TTO-lt selgitusi võimaliku kindlustusjuhtumi kindlaks tegemiseks ja tekkinud kahju

¹ TOKVS § 10 lg 1: Kindlustusjuhtum on tervishoiuteenuse osutaja kohustuse rikkumine, kui: 1) tervishoiuteenuse osutamisega on põhjustatud patsiendi kehavigastus, tervisekahjustus või surm; 2) tervishoiuteenuse osutaja vastutab tekkinud kahju eest võlaõigusseaduse alusel ja 3) kahju on tekkinud käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud asjaolu tagajärjel.

väljaselgitamiseks. Päringus uurib Kindlustusandja ka seda, kas TTO võtab endale vastutuse.

II KÜSIMUSED

2. Kindlustusandja palub alljärgnevatele küsimustele vastuseid. Iga küsimuse osas on Kindlustusandja toonud ka enda hinnangul õige vastuse, mis põhineb järgmises peatükis toodud õigusanalüüsil.

- (a) **Kas TTO-I on õigus nõuda Kindlustusandjalt Õigustatud isiku poolt Kindlustusandjale esitatud Kahjuteate ja selle lisadena esitatud dokumentide koopiat? Kas Kindlustusandjal on kohustus vastavate dokumentide TTO-le tervikuna edastada?**

Meie hinnangul ei ole TTO-I õigust nõuda Kindlustusandjalt Kahjuteate ja selle lisade koopiat ning seeläbi ei ole Kindlustusandjal kohustus vastavate dokumentide tervikuna TTO-le esitada. Kahjuteate sisu on Kindlustusandjal õigus TTO-le Päringu kontekstis edastada osas, kus Kindlustusandja peab seda vajalikuks (sellest täpsemalt järgmise küsimuse all).

- (b) **Mis ulatuses on Kindlustusandjal õigus andmed TTO-le edastada? Mis on sellise andmetöötluse (andmete edastamise) aluseks? Kas Kindlustusandja võib Kahjuteate ja selle aluseks olevate dokumentide TTO-le edastada üksnes patsiendi või tema esindaja või õigustatud isiku nõusolekul või on mingi muu alus?**

Kahjuteate sisu võib TTO-le edastada osas, kus Kindlustusandja peab seda vajalikuks, et enda kindlustuslepingu täitmise kohustus ja selle ulatus kindlaksmäärata ning tagasinõudeid esitada. Siis on edastamise õiguslikuks aluseks KindITS § 218 lg 2 p 2 ning patsiendi või tema esindaja nõusolekut ei ole vaja. Kui Kindlustusandja soovib Kahjuteate ja selle lisade koopiad edastada ilma, et ta peaks seda vajalikuks antud õigusliku aluse kontekstis, oleks seda võimalik teha andmesubjekti või tema esindaja selgesõnalise nõusoleku alusel.

- (c) **Kui edastamise aluseks saab olla ainult nõusolek, siis mida teha olukorras, kus patsient nõusolekut ei anna?**

Kui nõusolek küsida, siis peaks nõusolek katma üksnes andmeid, mille edastamine ei ole vajalik, et Kindlustusandja saaks enda kindlustuslepingu täitmise kohustuse ja selle ulatuse kindlaksmäärata ning tagasinõudeid esitada. Kui nõusolekut ei anta, siis on võimalik tõenäoliselt nõuet siiski menetleda ja alust keelduda nõude menetlemiseks ei ole.

- (d) **TOKVS § 22 lg 1 näeb ette, et Kindlustusandjal on tervishoiuteenuse osutaja vastu tagasinõudeõigus omavastutuse summa ulatuses. Mida ja millises mahus tuleb Kindlustusandjal TTO-le väljastada peale juhtumise otsuse tegemist tagasinõude esitamisel (omavastutuse osa), st kui detailiselt on TTO-I õigus tagasinõude aluseks olevaid dokumente välja küsida (kas vajalik esitada nt ka patsiendi püsiva puude otsus, ravimireseptid jne)?**

Minimaalsuse põhimõttest lähtuvalt võiks esmajärjekorras esitada võimalikult vähe andmeid ja dokumente, näiteks üksnes arve. Aga nõude esitaja peab vajadusel enda nõuet tõendama. Seega – kui TTO nõuab tõendeid, siis võib Kindlustusandja neid esitada ulatuses, kus see on vajalik tagasinõude makspanekuks (vastavalt KindITS § 218 lg 2 p 2). Aga jällegi tuleb lähtuda minimaalsuse põhimõttest ning osas, kus isikuandmete edastamine ei ole vajalik, ei tuleks seda teha.

- (e) **Kui TTO-I on õigus nõuda kõik dokumentid detailis välja selleks, et Kindlustusandjale omavastutuse summa tasuda, siis kas Kindlustusandjal on vajalik omada patsiendi nõusolekut dokumentide edastamiseks?**

Ei, nõusolekut ei ole vaja. KindlITS § 218 lg 2 p 2 sätestab, et Kindlustusandja võib töödelda terviseandmeid kui see on vajalik ka *tagasinõuete esitamiseks*. Vastava õigusliku aluse raames, kui Kindlustusandjal on vajalik terviseandmete edastamine TTO-le, siis Kindlustusandja võib seda teha.

III ÕIGUSANALÜÜS

- **Kas TTO-l on õigus nõuda Kindlustusandjalt Õigustatud isiku poolt Kindlustusandjale esitatud Kahjuteate ja selle lisadena esitatud dokumentide koopiat? Kas Kindlustusandjal on kohustus vastavad dokumendid TTO-le tervikuna edastada?**
- 3. **Kokkuvõtlik vastus.** Meie hinnangul ei ole TTO-l õigust nõuda Kindlustusandjalt Kahjuteate ja selle lisade koopiat ning seeläbi ei ole Kindlustusandjal kohustus vastavad dokumendid tervikuna TTO-le esitada. Kahjuteate sisu on Kindlustusandjal õigus TTO-le Päringu kontekstis edastada osas, kus Kindlustusandja peab seda vajalikuks (sellest täpsemalt järgmise küsimuse all).
- 4. **TTO õigus töödelda andmeid.** TTO-l on õigus vastutava töötlejana enda patsiendi terviseandmeid töödelda vastavalt tervishoiuteenuste korraldamise seaduses (TTKS) ja IKÜM-is sätestatule. TTKS § 4¹ lg 1 p 1 sätestab, et *tervishoiuteenuse osutajal, kellel on seadusest tulenev saladuse hoidmise kohustus, on õigus andmesubjekti nõusolekuta töödelda isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid /.../ tervishoiuteenuse osutamiseks*. Lisaks sätestab IKÜM artikkel 9 lg 2 p (h), et eriliigiliste isikuandmete (sh terviseandmete) töötlemine on lubatud, kui see on vajalik meditsiinilise diagnoosi panemiseks, tervishoiuteenuste või ravi võimaldamiseks või tervishoiuteenuste korraldamiseks. Lisaks – IKÜM artikkel 9 lg 2 p (f) järgi võib eriliigiliste isikuandmete töötlemine olla lubatud õigusnõude koostamiseks, esitamiseks või kaitsmiseks.
- 5. **Nõudeõiguse puudumine.** Siiski – väga oluline on märkida, et isegi kui TTO-l on õigusaktist tulenev õiguslik alus töödelda andmeid vastutava töötleja rollis, ei anna see TTO-le õigust teiselt isikult selle sätte alusel andmeid nõuda. Teisisõnu – selleks, et jaatada, et TTO-l on õigus nõuda Kindlustusandjalt Kahjuteadet ja selle lisadena esitatud dokumentide koopiad (mis sisaldavad terviseandmeid), peaks selline õigus tulema kuskilt mujalt, olgu selleks muu säte õigusaktis või TTO ja Kindlustusandja vahel sõlmitud lepingusäte. Meie hinnangul sellist nõudeõigust kehtivast õigusest ei tule.
 - (a) **Esiteks** – nõudeõigust ei tulene TOKVS-ist.
 - (b) **Teiseks** – nõudeõigust ei tulene meie hinnangul ka VÕS §-st 1015².
 - i. Tegemist on üldnormiga, mis ei peaks kohalduma Õigustatud isiku, Kindlustusandja ja TTO vahelistes õigussuhetes. TOKVS-is peaksid olema ammendavalt reguleeritud olukorrad, millal on ühel isikul teiselt õigus dokumente välja nõuda (vt nt TOKVS § 21 lg 3). TOKVS ei näe ette, et TTO võiks nõuda Kindlustusandjalt kogu Õigustatud isiku edastatud informatsiooni välja.
 - ii. Lisaks ei ole igal juhul VÕS § 1015 nõudeõiguse eeldused täidetud. Nõudeõiguse jaatamiseks peaks TTO-l olema õigustatud huvi dokumendiga tutvuda – ehk Riigikohtu praktika järgi peaks dokumendiga tutvumine olema vajalik isiku (TTO) mis tahes õiguslikku kaitset vääriva huvi toetamiseks, säilitamiseks või kaitsmiseks, sh tema õigusliku positsiooni kindlustamiseks või selgitamiseks³. Aga olukorras, kus Kindlustusandja edastab Päringuga kogu vajaliku informatsiooni TTO-le (aga mitte Kahjuteadet kui sellist ennast ja seal olevat ebavajalikku informatsiooni), puudub TTO-l õigustatud huvi Kahjuteate ja selle lisadega tutvuda. Sealjuures on TTO-l võimalik arvutisüsteemis tutvuda ise vastutava töötlejana

² VÕS § 1015 sätestab: *Teise isiku valduses oleva dokumendiga tutvumise vastu õigustatud huvi omav isik võib valdajalt nõuda dokumendiga tutvumise lubamist, kui dokument on koostatud dokumendiga tutvuda sooviva isiku huvides või kui dokumendis on kajastatud selle isiku ja dokumendi valdaja vaheline õigussuhe või nende vahelise tehingu ettevalmistamine.*

³ RKTko [3-2-1-10-14](#), p 11.

patsiendi terviseandmetega ning küsida patsiendilt vajadusel täiendavat informatsiooni.

- (c) **Kolmandaks** – nõudeõigust ei tulene ka TTO ja Kindlustusandja vahel sõlmitud kindlustuslepingust.
- **Mis ulatuses on Kindlustusandjal õigus andmed TTO-le edastada? Mis on sellise andmetöötluse (andmete edastamise) aluseks? Kas Kindlustusandja võib Kahjuteate ja selle aluseks olevad dokumendid TTO-le edastada üksnes patsiendi või tema esindaja või õigustatud isiku nõusolekul või on mingi muu alus?**
6. **Kokkuvõtlik vastus.** Kahjuteate sisu võib TTO-le edastada osas, kus Kindlustusandja peab seda vajalikuks, et enda kindlustuslepingu täitmise kohustus ja selle ulatus kindlaksmäärata ning tagasinõuded esitada. Siis on edastamise õiguslikuks aluseks KindITS § 218 lg 2 p 2 ning patsiendi või tema esindaja nõusolekut ei ole vaja. Kui Kindlustusandja soovib Kahjuteate ja selle lisade koopiad edastada ilma, et ta peaks seda vajalikuks antud õigusliku aluse kontekstis, oleks seda võimalik teha andmesubjekti või tema esindaja selgesõnalise nõusoleku alusel.
7. **Töötlejate rollid.** Kindlustusandja töötleb Kahjuteates sisalduvaid isikuandmeid (sh terviseandmeid) iseseisva vastutava töötlejana. Samuti töötleb TTO isikuandmeid iseseisva vastutava töötlejana. Kindlustusandja ja TTO ei ole kokku leppinud teistsuguses rollijaotuses.
8. **Kindlustusandja õiguslik alus.** Kindlustusandja õiguslik alus terviseandmete töötlemiseks tuleneb KindITS § 218 lg 2 p-st 2, mille järgi on Kindlustusandjal õigus terviseandmeid töödelda juhul, kui see on *vajalik kindlustusandja kindlustuslepingu täitmise kohustuse ja selle ulatuse kindlaksmääramiseks ning tagasinõuete esitamiseks, kui kindlustusjuhtumiks on andmesubjekti surm või kui kindlustuslepingu täitmise kohustuse ja selle ulatuse kindlaksmääramine ning tagasinõuete esitamine eeldab andmete töötlemist andmesubjekti tervises seisundi või puude kohta*. Teisisõnu – Kindlustusandjal on õigus terviseandmeid töödelda, kui terviseandmete töötlemine on vajalik kindlustuslepingu täitmise kohustuse ja selle ulatuse kindlaksmääramiseks ning tagasinõuete esitamiseks.
9. **Edastamise lubatavus.** Et vastata küsimusele, kas Kindlustusandjal võiks antud õigusliku aluse järgi vastutava töötlejana edastada Kahjuteate ja selle lisade koopiad TTO-le, tuleb vastata eeldusküsimusele – kas kogu Kahjuteate ja selle lisade koopia edastamine TTO-le on vajalik, et Kindlustusandja saaks enda kindlustuslepingu täitmise kohustuse ja selle ulatuse kindlaksmäärata ning tagasinõudeid esitada. Kuna Kindlustusandja on vastutav töötleja, siis on see Kindlustusandja otsustada. Meie hinnangul ei ole kogu Kahjuteate edastamine TTO-le vajalik ega ka mõistlik muude kohustuste valguses ning korrektsem on Kahjuteatest võtta välja need andmed, mille edastamine TTO-le on tõe poolest vajalik, et Kindlustusandja saaks kindlustuslepingu täitmise kohustuse ja selle ulatuse kindlaksmäärata ning tagasinõudeid esitada, ning muid isikuandmeid (isegi kui need Kahjuteates on) ei tohiks TTO-le edastada. Meie hinnangul tuleks TTO-le edastada kirjeldus asjaoludest ja nimekiri dokumentidest, mis Kahjuteates on. Välja tuleks jätta kõik asjakohatud isikuandmed – nendeks võiksid olla näiteks kõikide muude isikute kui patsiendi isikuandmed.
10. **Põhjendus.** Argumendid, mis toetavad meie arvamust on alljärgnevad:
- (a) **Esiteks** – muude isikuandmete edastamine ei ole täiendava õigusliku aluse puudumisel seaduslik. Kindlustusandja peab tegutsema olemasoleva õigusliku aluse (KindITS § 218 lg 2 p 2) raamis. See tähendab ka seda, et edastada ei tohiks andmeid, mille edastamine pole vajalik, et Kindlustusandja saaks enda kindlustuslepingu täitmise kohustuse ja selle ulatuse kindlaksmäärata ning tagasinõudeid esitada.
- (b) **Teiseks** – muude isikuandmete edastamine ei oleks kooskõlas minimaalsuse põhimõttega. IKÜM artikkel 5 lg 1 p (c) sätestab, et isikuandmete töötlemisel tuleb tagada minimaalsuse põhimõtte – s.o isikuandmed peavad olema asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt.

- (c) **Kolmandaks** – kogu Kahjuteate esitamine ei oleks andmesubjekti parimate huvidega kooskõlas ning võib olla üllatuslik. Patsient ei pruugi aru saada, et Kahjuteade sellisel kujul edastatakse ka TTO-le (v.a kui Patsient ei anna selleks eraldiseisvat nõusolekut).
11. **Nõusolek.** Kindlustusandja võiks iseenesest edastada TTO-le kogu Kahjuteate koos selle lisadega olles seisukohal, et selle edastamine ei ole vajalik KindITS § 218 lg 2 p 2 mõttes, kuid siis peaks selle edastamiseks esinema muu õiguslik alus. Selleks võiks teoreetiliselt olla andmesubjekti või tema esindaja selgesõnaline nõusolek vastavalt IKÜM artikkel 9 lg 2 punktile (a), artikkel 6 lg 1 punktile (a) ning artiklile 7. Samas tuleb arvesse võtta, et nõusolek peab olema antud vabatahtlikult (IKÜM artikkel 4 p 11) ning nõusoleku võib igal hetkel tagasi võtta (IKÜM artikkel 7 lg 3). Nõusolek peaks katma üksnes neid isikuandmeid, mille edastamine ei ole vajalik. Teisalt – kui edastamine pole vajalik, siis tekib küsimus nõusoleku küsimise mõistlikkuses. Seega – meie hinnangul ei peaks siin nõusolekut küsima ja edastada tuleks üksnes andmed, mille edastamine on vajalik KindITS § 218 lg 2 p 2 mõttes.
- **Kui edastamise aluseks saab olla ainult nõusolek, siis mida teha olukorras, kus patsient nõusolekut ei anna? Kas on õigus keelduda nõude menetlemisest sellisel juhul?**
12. **Vastus.** Kui nõusolek küsida, siis peaks nõusolek katma üksnes andmeid, mille edastamine ei ole vajalik, et Kindlustusandja saaks enda kindlustuslepingu täitmise kohustuse ja selle ulatuse kindlaksmäärata ning tagasinõudeid esitada. Kui nõusolekut ei anta, siis on võimalik tõenäoliselt nõuet siiski menetleda ja alust keelduda nõude menetlemiseks ei ole.
- **TOKVS § 22 lg 1 näeb ette, et Kindlustusandjal on tervishoiuteenuse osutaja vastu tagasinõudeõigus omavastutuse summa ulatuses. Mida ja millises mahus tuleb Kindlustusandjal TTO-le väljastada peale juhtumise otsuse tegemist tagasinõude esitamisel (omavastutuse osa), st kui detailselt on TTO-l õigus tagasinõude aluseks olevaid dokumente välja küsida (kas vajalik esitada nt ka patsiendi püsiva puude otsus, ravimireseptid jne)?**
13. **Vastus.** Juba ülal käsitletud isikuandmete minimaalsuse põhimõttest lähtuvalt võiks esmajärjekorras esitada võimalikult vähe andmeid ja dokumente, näiteks üksnes arve. Aga nõude esitaja peab vajadusel enda nõuet tõendama. Seega – kui TTO nõuab tõendeid, siis võib Kindlustusandja neid esitada ulatuses, kus see on vajalik tagasinõude maksmapanekuks (vastavalt KindITS § 218 lg 2 p 2). Aga jällegi tuleb lähtuda minimaalsuse põhimõttest ning osas, kus isikuandmete edastamine ei ole vajalik, ei tuleks seda teha.
- **Kui TTO-l on õigus nõuda kõik dokumendid details välja selleks, et Kindlustusandjale omavastutuse summa tasuda, siis kas Kindlustusandjal on vajalik omada patsiendi nõusolekut dokumentide edastamiseks?**
14. **Vastus.** Ei, nõusolekut ei ole vaja. KindITS § 218 lg 2 p 2 sätestab, et Kindlustusandja võib töödelda terviseandmeid kui see on vajalik ka tagasinõuete esitamiseks. Vastava õigusliku aluse raames, kui Kindlustusandjal on vajalik terviseandmete edastamine TTO-le, siis Kindlustusandja võib seda teha.

Palun andke teada kui teil on küsimusi seoses käesoleva selgitustaotlusega ([olavi-juri.luik@widen.legal](mailto:olavi.juri.luik@widen.legal), henri.ratnik@widen.legal).

Lugupidamisega

Olavi-Jüri Luik

Henri Ratnik

allkirjastatud digitaalselt

allkirjastatud digitaalselt

Vandeadvokaat
Partner

Vandeadvokaat